

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

Konferencji Przemoc Domowa w Polsce. Między teorią a praktyką.

Spis treści

Rada Naukowa:

- dr Irena Malinowska, prof. WSKZ
- dr Bartosz Błaszczak
- dr hab. Norbert Malec
- dr hab. Artur Ziółkowski
- dr Janusz Bryk
- dr Jan Znajdek
- dr Andrzej Chajbowicz

Komiteć organizacyjny:

- mgr Tomasz Czaja - przewodniczący komitetu
- dr Rafał Guzowski - z-ca przewodniczącego komitetu
- mgr Marta Czosnek - sekretarz komitetu
- dr Milena Zajkowska - członkini
- dr Marcin Czosnek - członek
- dr Łukasz Świerczewski - członek

Redakcja

dr Milena Zajkowska

Spis treści

Spis treści.....	2
Harmonogram.....	4
Sesja plenarna.....	4
PANELE.....	4
Współpraca międzyinstytucjonalna - praktyka.....	4
Prawo i praktyka.....	6
Ujęcie prawno-empiryczne.....	8
I. WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA - PRAKTYKA.....	10
1. Procedura "Niebieskie Karty" - interwencja czy/i pomoc? Perspektywa Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.....	10
2. Typologia dziecka krzywdzonego z uwzględnieniem przemocy seksualnej.....	11
3. Procedura zapewnieniu dziecku ochrony w związku z doświadczaniem przemocy domowej.....	11
4. Praca z osobami stosującymi przemoc domową - praktyka własna.....	13
5. Interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne oraz mieszkania treningowe i wspomagane - dobre praktyki w powiecie średzkim.....	13
6. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miasto Elbląg.....	14
7. Dobre praktyki współpracy Policji zachodniopomorskiej z innymi podmiotami w ramach procedury "Niebieskie Karty".....	15
8. Przeciwdziałanie przemocy domowej - doświadczenia gminy miejskiej Szczytno.....	16
9. Etyka zawodowa kuratora sądowego.....	16
10. Nowelizacja art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej - przesłanki zabezpieczenia dziecka w związku z zagrożeniem życia i zdrowia spowodowanym stosowaniem przemocy, ocena skutków zmian przepisu.....	17
11. Współpraca organizacji pozarządowej i GOPS w przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenach wykluczonych komunikacyjnie – studium przypadku z gminy Miedźna.....	18
12. Prawnkarne aspekty pomocy ofiarom przemocy domowej w wymiarze praktycznym.....	19
13. Rola dzielnicowego w procedurze "Niebieskie Karty" na przykładzie województwa pomorskiego.....	20
II. PRAWO I PRAKTYKA.....	22
1. Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy domowej.....	22

2. Przemoc domowa w prawie karnym – zagadnienia teorii i praktyki.....	23
3. Wybrane aspekty przemocy domowej w procesie szkolenia policyjnego.....	23
4. Urazy okolic narządów płciowych u dziewcząt w wieku 1-2 lata – opis 2 przypadków.....	24
5. Przypadek dziecka maltretowanego jako narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo wystąpienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci trwałej choroby psychicznej.....	25
6. Przestanki i procedury stosowania przez Policję wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego.....	26
7. Teoretyczno-praktyczne aspekty udziału biegłego sądowego w postępowaniach karnych stypizowanych w art. 207 kk.....	27
8. Nieudana próba samobójstwa rozszerzonego czy próba szantażu męża - opis przypadku.....	27
9. Zadania i uprawnienia Policji związane ze zwalczaniem przemocy domowej – aspekty praktyczne.....	29
10. Przemoc domowa w erze cyfrowej – od przemocy fizycznej po przemoc cyfrową i kontrolę technologiczną.....	30
11. Obdukcja lekarska i jej znaczenie dowodowe w sprawach karnych dotyczących przemocy w rodzinie.....	30
12. Niewykorzystany potencjał postępowania karnego do skutecznej i długotrwałej ochrony pokrzywdzonego przestępstwem znęcania lub innego z użyciem przemocy przeciwko członkowi rodziny.....	31
13. Przemoc ekonomiczna jako forma przemocy domowej.....	32
III. UJĘCIE PRAWNO-EMPIRYCZNE.....	34
1. Przemoc domowa w ujęciu historyczno-prawnym.....	34
2. Rola Policji w zwalczaniu przemocy domowej w ujęciu historycznym.....	34
3. Katolicka Nauka Społeczna wobec zjawiska przemocy domowej.....	36
4. Postawy ofiar wobec sprawców przemocy domowej.....	36
5. Wdrażanie Dyrektywy o prawach ofiar - wnioski z badań realizowanych w ramach sieci Victim Support Europe.....	37
6. Między strukturą a relacją - etyczny wymiar przeciwdziałania przemocy domowej.....	38
7. Zadania Policji w przeciwdziałaniu przemocy domowej.....	39
8. Eksmisja sprawcy przemocy domowej na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.) - wybrane zagadnienia.....	39
9. Przemoc ekonomiczna w rodzinie w świetle badań empirycznych.....	40
10. Doświadczenia kobiet w kontekście przemocy domowej – wyzwania i strategie reintegracji społecznej w świetle wyników badań własnych.....	41
11. Przemoc domowa jako tło zabójstw popełnianych przez kobiety w świetle badań empirycznych.....	42

Harmonogram

Sesja plenarna

9:15-9:30 Rozpoczęcie konferencji

- dr Irena Malinowska – Dziekan WNS WSKZ we Wrocławiu
- dr Janusz Bryk – Dyrektor IBWiK WNS WSKZ we Wrocławiu

9:30-10:00 Wykład inauguracyjny

dr Magdalena El Galmari – Rekrutacja, radykalizacja i przemoc. Nieletni w obozach uchodźców jako ofiary i potencjalni sprawcy

10:00-10:10 Przerwa techniczna

10:10-14:10 Wystąpienia panelowe

14:10-14:30 Podsumowanie konferencji i zakończenie obrad

PANELE

Współpraca międzyinstytucjonalna - praktyka

Moderator: mgr Tomasz Czaja

1. **Katarzyna Michalska** – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
Temat: Procedura „Niebieskie Karty” – interwencja czy/i pomoc? Perspektywa Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
2. **Iwona Anna Wiśniewska** – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej Caritas w Krakowie
Temat: Typologia dziecka krzywdzonego z uwzględnieniem przemocy seksualnej
3. **Aneta Mikołajczyk** – Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Stowarzyszenie na Rzecz

Przeciwdziałania Przemocy Domowej "Niebieska Linia"

Temat: Procedura zapewnienia dziecku ochrony w związku z doznawaniem przemocy domowej

4. **Ewelina Wojtkowska** – Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce

Temat: Praca z osobami stosującymi przemoc domową – praktyka własna

5. **Bernadeta Staszak / Patrycja Kapelińska** – PCPR Środa Wielkopolska

Temat: Interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne oraz mieszkania treningowe i wspomagane – dobre praktyki w powiecie średzkim

6. **Małgorzata Decyk** – Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych w Elblągu

Temat: Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miasto Elbląg

7. **kom. Przemysław Myślicki** – Wydział Prewencji KWP w Szczecinie

Temat: Dobre praktyki współpracy Policji zachodniopomorskiej z innymi podmiotami w ramach procedury „Niebieskie Karty”

8. **dr Tomasz Łachacz** – Akademia Policji w Szczytnie

Temat: Przeciwdziałanie przemocy domowej – doświadczenia Gminy Miejskiej Szczytno

9. **dr Magdalena Nowak** – Komenda Miejska Policji w Olsztynie

Temat: Etyka zawodowa kuratora sądowego

10. **prok. Adam Grochoła** – Prokuratura Rejonowa w Słubicach, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Słubicach

Temat: Nowelizacja art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – przesłanki zabezpieczenia dziecka w związku z zagrożeniem życia i zdrowia spowodowanym stosowaniem przemocy, ocena skutków zmian przepisu

11. **Oksana Mytiai** – Fundacja Międzynarodowe Centrum Pomocy Psychologicznej

Temat: Współpraca organizacji pozarządowej i GOPS w przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenach wykluczonych komunikacyjnie – studium przypadku z gminy Miedźna

12. **sędzia Piotr Splawiński** – Sąd Rejonowy w Tczewie

Temat: Prawno-karne aspekty pomocy ofiarom przemocy domowej

13. **Tomasz Czaja** – WSKZ we Wrocławiu

Temat: Rola dzielnicowego w procedurze „Niebieskie Karty” na przykładzie województwa pomorskiego

Informacja organizacyjna:

Każde wystąpienie prelegenta przewidziane jest na **15 minut**. Po każdym referacie zaplanowana jest **kilkuminutowa dyskusja**, umożliwiającą zadawanie pytań oraz krótką wymianę komentarzy. Sesja tematyczna potrwa do około **godziny 14:10**, po czym uczestnicy zostaną zaproszeni do udziału w **panelu głównym**.

Prawo i praktyka

Moderator: dr Janusz Bryk

1. **dr Janusz Bryk** – WSKZ we Wrocławiu

Temat: Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy domowej

2. **nadkom. Karolina Bączek-Pyszczyk** – WDŚ BK KGP

Temat: Przemoc domowa w prawie karnym – zagadnienia teorii i praktyki

3. **asp. Grzegorz Olszewski** – Zakład Prewencji i Ruchu Drogowego Szkoły Policji w Katowicach

Temat: Wybrane aspekty przemocy domowej w procesie szkolenia policyjnego

4. **dr n. med. Piotr Paweł Engelgardt** – Katedra Patologii i Medycyny Sądowej UWM

Temat: Urazy okolic narządów płciowych u dziewcząt w wieku 1–2 lata – opis dwóch przypadków

5. **dr n. med. Piotr Paweł Engelgardt** (prelegent), **Monika Włodarczyk-Dudka** (współautor)

Temat: Przypadek dziecka maltretowanego jako narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo wystąpienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci trwałej choroby psychicznej

6. **insp. Mariusz Kaszowicz** – KPP w Wołominie

Temat: Przesłanki i procedury stosowania przez Policję wobec osoby stosującej

przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego

7. **asp. dr Magdalena Rudnicka** – specjalista CLKP, Uniwersytet w Siedlcach

Temat: Teoretyczno-praktyczne aspekty udziału biegłego sądowego w postępowaniach karnych stypizowanych w art. 207 Kk

8. **lek. Marta Perkowska** – Katedra Patomorfologii i Medycyny Sądowej UWM w Olsztynie

Temat: Nieudana próba samobójstwa rozszerzonego czy próba szantażu męża – opis przypadku

9. **dr Krzysztof Gorazdowski** – Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp.

Temat: Zadania i uprawnienia Policji związane ze zwalczaniem przemocy domowej – aspekty praktyczne

10. **dr Rafał Guzowski** – WSKZ we Wrocławiu

Temat: Przemoc domowa w erze cyfrowej – od przemocy fizycznej po przemoc cyfrową i kontrolę technologiczną

11. **dr Natalia Wąsik** – WSKZ we Wrocławiu

Temat: Obdukcja lekarska i jej znaczenie dowodowe w sprawach karnych dotyczących przemocy w rodzinie

12. **sędzia Monika Olejnik** – Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, II Wydział Karny, członek Zielonogórskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy

Temat: Niewykorzystany potencjał postępowania karnego do skutecznej i długotrwałej ochrony pokrzywdzonego przestępstwem znęcania się lub innym z użyciem przemocy przeciwko członkowi rodziny

13. **kom. dr Bogdan Karwowski** – Uniwersytet w Siedlcach

Temat: Przemoc ekonomiczna jako forma przemocy domowej

Informacja organizacyjna:

Każde wystąpienie prelegenta przewidziane jest na **15 minut**. Po każdym referacie zaplanowana jest **kilkuminutowa dyskusja**, umożliwiająca zadawanie pytań oraz

krótką wymianę komentarzy. Sesja tematyczna potrwa do około **godziny 14:10**, po czym uczestnicy zostaną zaproszeni do udziału w **panelu głównym**.

Ujęcie prawno-empiryczne

Moderator: dr Milena Zajkowska

1. **dr Damian Wąsik** – WSKZ we Wrocławiu
Temat: Przemoc domowa w ujęciu historyczno-prawnym
2. **kom. Dorota Niewiarowska** – Akademia Policji w Szczytnie
Temat: Rola policji w zwalczaniu przemocy domowej w ujęciu historycznym
3. **ks. dr Michał Glaza** – Wydział Teologiczny UMK w Toruniu
Temat: Katolicka Nauka Społeczna wobec zjawiska przemocy domowej
4. **dr hab. Zygmunt Kukuła** – Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej
Temat: Postawy ofiar wobec sprawców przemocy domowej
5. **dr Joanna Narodowska** – UWM w Olsztynie, Stowarzyszenie DROGA
Temat: Wdrażanie dyrektywy o prawach ofiar – wnioski z badań realizowanych w ramach sieci Victim Support Europe
6. **dr Marcin Maliszewski** – WSKZ we Wrocławiu
Temat: Między strukturą a relacją – etyczny wymiar przeciwdziałania przemocy domowej
7. **dr Aleksandra Nowak** – UWM w Olsztynie
Temat: Zadania Policji w przeciwdziałaniu przemocy domowej
8. **sędzia dr Dorota Charkiewicz** – Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie, Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy
Temat: Eksmisja sprawcy przemocy domowej na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.) – wybrane zagadnienia
9. **adw. dr Karolina Kamińska-Surówka**
Temat: Przemoc ekonomiczna w rodzinie w świetle badań empirycznych

10. **dr Monika Gołembowska** – Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Temat: Doświadczenia kobiet w kontekście przemocy domowej – wyzwania i strategie reintegracji społecznej w świetle wyników badań własnych

11. **dr Milena Zajkowska** – WSKZ we Wrocławiu

Temat: Przemoc domowa jako tło zabójstw popełnianych przez kobiety w świetle badań empirycznych

Informacja organizacyjna:

Każde wystąpienie prelegenta przewidziane jest na **15 minut**. Po każdym referacie zaplanowana jest **kilkuminutowa dyskusja**, umożliwiającą zadawanie pytań oraz krótką wymianę komentarzy. Sesja tematyczna potrwa do około **godziny 14:10**, po czym uczestnicy zostaną zaproszeni do udziału w **panelu głównym**.

I. WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA - PRAKTYKA

1. Procedura "Niebieskie Karty" - interwencja czy/i pomoc? Perspektywa Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Katarzyna Michalska
Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

Kolejne nowelizacje ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej i rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta” to nie tylko modyfikacja procedury i dokumentacji, ale także działania zmierzające do usprawnienia pracy służb na rzecz ochrony przed przemocą domową. W swoim wystąpieniu – opierając się o dostępne dane - spróbuję odpowiedzieć na pytanie czy sposób w jaki procedura ewoluowała, faktycznie wpłynął na efektywność działań podmiotów działających w systemie przeciwdziałania przemocy domowej oraz czy pozwoliło to na bardziej skuteczną pomoc osobom doświadczającym przemocy domowej. Zaprezentuję także doświadczenia Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom związane ze wspieraniem podmiotów w zakresie wdrażania i realizacji procedury „Niebieskie Karty”.

Słowa kluczowe: procedura "Niebieskie Karty", przemoc domowa

2. Typologia dziecka krzywdzonego z uwzględnieniem przemocy seksualnej

mgr Iwona Anna Wiśniewska

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy
Domowej Caritas w Krakowie

Podczas wystąpienia przedstawię problematykę przemocy wobec dziecka, koncentrując się na trudnych doświadczeniach, które są jej konsekwencją, a w szczególności na skutkach przemocy seksualnej. Przemoc wobec dzieci to złożone zjawisko obejmujące przemoc fizyczną, psychiczną, emocjonalną, zaniedbanie oraz przemoc seksualną. W swojej prezentacji omówię różne formy przemocy, podkreślając destrukcyjny wpływ przemocy seksualnej na zdrowie psychiczne i emocjonalne dziecka.

Skupię się na mechanizmach psychicznych, jakie kształtują się w wyniku doświadczania przemocy, w tym na poczuciu wstydu, winy, lęku oraz utrwalonym poczuciu zagrożenia. Wskażę, jak trauma przemocy seksualnej wpływa na rozwój emocjonalny dziecka, powodując długotrwałe konsekwencje, takie jak zaburzenia lękowe, depresja, zespół stresu pourazowego (PTSD) oraz problemy w relacjach interpersonalnych.

Słowa kluczowe: przemoc, krzywda seksualna

3. Procedura zapewnieniu dziecku ochrony w związku z doznawaniem przemocy domowej

Aneta Mikołajczyk

Biuro Rzecznika Praw Dziecka, Stowarzyszenie na Rzecz
Przeciwdziałania Przemocy Domowej "Niebieska Linia"

Podczas wystąpienia przedstawiona zostanie procedura zapewnienia dziecku ochrony w sytuacji gdy doznaje ono przemocy domowej – okoliczności i przesłanki gdy jest ona możliwa do zastosowania. Ustawodawca usunął okoliczność „bezpośredniości” zagrożenia, co z pewnością zmienia tę procedurę. Do zastosowania procedury opisanej w art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej (dalej: uppd) konieczne jest wystąpienie zagrożenia życia lub zdrowia, które to zagrożenie ma związek z przemocą domową.

Zostaną omówione zadania służb uczestniczących w tej czynności opisanej w art. 12a uppd tj. omówiona rola pracownika socjalnego który zapewnia dziecku ochronę. Zwrócić należy uwagę, że to pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę, a decyzję w tym zakresie ma pomóc mu/jej podjąć funkcjonariusz policji, lekarz/pielęgniarka/ratownik medyczny. Dodatkowo w miarę możliwości pomoc w tym zakresie ma udzielić psycholog. Udział psychologa w czynności ustawodawca przewidział od niedawna, ale pozostawił niedoprecyzowanie w zakresie wskazania podmiotu, który ma zapewnić, w miarę możliwości, udział tego psychologa.

Przedstawiony zostanie również kwestionariusz szacowania ryzyka, który ma służyć pomocą dla ww. służb podejmując rozstrzygnięcie dot. zapewnienia dziecku ochrony. Zwrócić też należy uwagę, że czynność opisana w art. 12a uppd winna być podejmowana dopiero gdy policja/żandarmeria wojskowa zastosuje środki ochrony osoby doznającej przemocy domowej (dalej: ODP) tj. nakaz opuszczenia lokalu i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania do lokalu i jego bezpośredniego otoczenia, zakaz zbliżania do ODP, zakaz kontaktowania się z ODP czy zakaz wstępu na oznaczony teren i nie będą one wystarczające dla zapewnieniu dziecku ochrony. Bowiem to dziecko gdy jest to możliwe winno pozostać w miejscu, które zna i które jest bezpieczne, a osoba stosująca przemoc winna je opuścić.

Rola policji w czynności z art. 12a uppd jest bardzo ważna. Dlatego też zostaną przedstawione jej zadania, które wynikają również z przepisów wykonawczych. Na szczególną uwagę zwrócić należy na kwestię przewozu dziecka. Ustawodawca wciąż nie doprecyzował podmiotu odpowiedzialnego za przewóz dziecka. Można przyjąć, iż policja może przewieźć dziecko – nie obowiązują jej przepisy dot. zapewnienia fotelików, a ma służyć pomocą pracownikowi socjalnemu, jednakże w rozporządzeniu wprost wskazane zostało, iż przed czynnością policja ma uzyskać informacje dot. przewozu dziecka. Ponadto przedstawione zostaną zagadnienia związane z miejscem gdzie dziecko ma zostać umieszczone w wyniku tej procedury. Zwrócona zostanie również uwaga na czynności podejmowane po zapewnieniu dziecku ochrony tj. omówione zostanie uprawnienie do złożenia zażalenia i wyzwania w tym zakresie jak też czynności sądu po uzyskaniu informacji o czynności z art. 12a uppd i zadaniach służb w informowaniu sądu.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, dziecko, zapewnienie dziecku ochrony, pracownik socjalny

4. Praca z osobami stosującymi przemoc domową - praktyka własna

Ewelina Wojtkowska

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zielonce przy
Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie

1. Zatrzymać przemoc może osoba, która ją stosuje – to jej odpowiedzialność – wprowadzenie.
2. Zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową wg Modelu Duluth: założenia, kwalifikacja (kto może a kto nie może uczestniczyć w zajęciach) - krótkie streszczenie: 24 spotkania grupowe, grupa otwarta – co to znaczy.
3. Motywacja uczestników do zajęć: jak do nas trafiają (postanowienia sądu, wyroki, skierowania z GDP, motywacja własna)
4. „Plan bezpieczeństwa” osoby stosującej przemoc – co to jest i czy działa? Uczestnik sam tworzy, zastanawia się nad zmianą swoich zachowań przemocowych.
5. Nikt nie lubi myśleć o sobie źle „Ja nic nie zrobiłem...” „Nie chciałem zrobić jej krzywdy” „ To zdarzyło się raz” „Nie miałem wyjścia, nic innego nie działało”.
6. Kim jest osoba stosująca przemoc? Czy każdy stosuje przemoc? Aspekt społeczny widzenia zjawiska przemocy. Kampania „Bo zupa była za słona” – stereotypowe pokazanie przemocy? Nowe wyzwania, czy tylko mężczyźni stosują przemoc?

Słowa kluczowe: stosujący przemoc

5. Interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne oraz mieszkania treningowe i wspomagane - dobre praktyki w powiecie średzkim

Bernadeta Staszak, Patrycja Kapelińska

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Wielkopolskiej

Wystąpienie dotyczyć będzie dobrych praktyk rozwijanych w powiecie średzkim w zakresie wsparcia osób doświadczających przemocy domowej. Tematyka

obejmować będzie konkretne rozwiązania z obszaru interwencji kryzysowej, poradnictwa specjalistycznego oraz usług świadczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych. Wystąpienie dotyczyć będzie dobrych praktyk rozwijanych w powiecie średzkim w zakresie wsparcia osób doświadczających przemocy domowej. Tematyka obejmować będzie konkretne rozwiązania z obszaru interwencji kryzysowej, poradnictwa specjalistycznego oraz usług świadczonych w mieszkaniach treningowych i wspomaganych.

Słowa kluczowe: interwencja kryzysowa, poradnictwo specjalistyczne, mieszkania treningowe, wspomagane, dobre praktyki w powiecie średzkim

6. Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miasto Elbląg

Małgorzata Decyk

Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych

Zjawisko przemocy domowej jest bardzo rozpowszechnione. Przemoc domowa to każde celowe działanie lub brak działania, na przykład zaniedbania, które powodują krzywdę i cierpienie fizyczne albo psychiczne członka rodziny. Sprawca przemocy wykorzystuje przewagę nad ofiarą i narusza jej podstawowe prawa, takie jak godność, wolność i nietykalność cielesną.

Formy Przemocy:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna,
- przemoc seksualna,
- przemoc ekonomiczna.

Elbląg należy do miast na prawach powiatu o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. Na terenie miasta od 1990 roku działał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a od 1.07.2021 roku został on przekształcony w Elbląskie Centrum Usług Społecznych – ECUS. Misją ECUS jest „Elbląskie Centrum Usług Społecznych – przyjazne i pomocne mieszkańcom Elbląga, zapewniające usługi społeczne”.

Od początku powołania czyli od 2010 roku Zespół Interdyscyplinarny funkcjonował przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, a obecnie funkcjonuje przy Elbląskim Centrum Usług Społecznych. To właśnie do zadań ECUS należy obsługa Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespół Interdyscyplinarny to grupa osób reprezentująca instytucje i organizacje, której celem jest podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny działa na podstawie art. 9a ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu

przemocy domowej i Uchwały Nr XXXII/910/2023 Rady Miejskiej w Elblągu z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

W skład zespołu wchodzi:

- Przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- Gminnej komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policji,
- Oświaty,
- Ochrony zdrowia,
- Kuratorzy sądowi,
- Organizacji pozarządowych,

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach swoich obowiązków służbowych lub zawodowych.

Ważny elementem współpracy całego Zespołu jest wielospecjalistyczna pomoc dla osób doświadczających przemocy domowej, jak również sprawców przemocy.

Słowa kluczowe: Zespół Interdyscyplinarny, przemoc, Niebieska Karta

7. Dobre praktyki współpracy Policji zachodniopomorskiej z innymi podmiotami w ramach procedury "Niebieskie Karty"

kom. Przemysław Myślicki
KWP w Szczecinie

Wystąpienie ma na celu ukazanie współpracy Policji z innymi podmiotami podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty” na przykładzie województwa zachodniopomorskiego. W trakcie wystąpienia zostaną omówione przykładowe sprawy celem zobrazowania procesu decyzyjnego o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”, podejmowane czynności przez Policję w trakcie trwania ww. procedury oraz sposób przekazywania informacji innym podmiotom właściwym ze względu na charakter realizowanych przez nich zadań. Przedstawione zostaną też trudności we wskazanym współdziałaniu. Ponadto zostanie omówiona współpraca z Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli na rzecz wykrywania przemocy domowej i wdrażania procedury „Niebieskie Karty” oraz zrealizowane działania z Wydziałem Współpracy Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego na rzecz wzmocnienia kooperacji w ramach grup diagnostyczno-pomocowych.

Słowa kluczowe: współpraca

8. Przeciwdziałanie przemocy domowej - doświadczenia gminy miejskiej Szczytno

dr Tomasz Łachacz
Akademia Policji w Szczytnie

Samorządy lokalne odgrywają istotną rolę w przeciwdziałaniu zjawisku przemocy domowej, realizując szereg programów i inicjatyw skoncentrowanych na ochronie ofiary i edukacji społeczeństwa. Celem wystąpienia jest przedstawienie zaangażowania gminy Szczytno w przeciwdziałanie zjawisku. Omówione zostaną przykładowe działania samorządu, w tym m.in.: tworzenie programów przeciwdziałania przemocy, zespołów interdyscyplinarnych, czy też kampanii społecznych i programów edukacyjnych.

Słowa kluczowe: samorząd gminny, przeciwdziałanie przemocy, program gminny, kampanie społeczne i edukacyjne

9. Etyka zawodowa kuratora sądowego

dr Magdalena Nowak
Komenda Miejska Policji w Olsztynie

Jednym ze szczególnych rodzajów etyki jest etyka zawodowa. Etyka zawodowa nie zastępuje moralności powszechnej, ale ją dopełnia, uszczegóławia treści norm moralnych dostosowując je do konkretnej sytuacji społecznej i określonych zadań służbowych. Kodeks etyki kuratora sądowego został ustanowiony uchwałą Krajowej Rady Kuratorów z dnia 6 maja 2004 roku - formułuje on zasady i możliwości rozwiązywania problemów związanych z pracą kuratora. Zobowiązanie do przestrzegania zasad etyki zawodowej zawarte jest w ślubowaniu składanym przez kuratora zawodowego.

Słowa kluczowe: etyka zawodowa, kurator sądowy, kodeks etyki kuratora sądowego

10. Nowelizacja art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej - przesłanki zabezpieczenia dziecka w związku z zagrożeniem życia i zdrowia spowodowanym stosowaniem przemocy, ocena skutków zmian przepisu

prok. Adam Grochoła

Prokuratura Rejonowa w Słubicach, Zespół Interdyscyplinarny ds.
Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Słubicach

Przemoc domowa stanowi poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa dzieci. Nowelizacja art. 12a ustawy dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadzona ustawą z dnia 09 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, jak również rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2025 r. w sprawie wzoru kwestionariusza szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka służącego stwierdzeniu zasadności zapewnienia dziecku ochrony w związku z przemocą domową, wprowadziły zmiany mające na celu pogłębienie ochronę dzieci w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia i usprawnienie możliwości podejmowania działań w razie stwierdzenia zagrożenia w toku czynności służbowych pracownika socjalnego. W referacie zostaną omówione mechanizmy interwencyjnego zabezpieczenia dziecka przez pracownika socjalnego oraz współpracę między przedstawicielami instytucji biorących udział w czynnościach w kontekście wprowadzonych zmian.

W pierwszej kolejności zostaną omówione przesłanki wdrożenia procedury zabezpieczenia dziecka przez pracownika socjalnego, regulowane art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zostanie przybliżone pojęcie zagrożenia życia lub zdrowia i kryteria zasadności podejmowania działań. Nastąpi Omówienie przykładowych sytuacji, w których celowe będzie wdrożenie procedury. Zostanie porównana treść art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z uprawnieniami Policji do samodzielnego zabezpieczenia dziecka.

W dalszej kolejności zostanie wskazana podmioty biorące udział w realizacji procedury zabezpieczenia dziecka. Zostanie zwrócona uwaga na obowiązek konsultacji służb przy podejmowaniu decyzji i współdziałania podczas prowadzenia działań.

Następnie zostanie szczegółowo omówione nowe narzędzie szacowania ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, to jest kwestionariusz szacowania ryzyka zagrożenia dla życia lub zdrowia dziecka służący stwierdzeniu zasadności zapewnienia dziecku ochrony, o której mowa w art. 12a ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca

2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zostaną przybliżone zasady wypełnienia kwestionariusza i wymiany informacji pomiędzy służbami biorącymi udział w interwencji. Zostaną także omówione zasady postępowania podczas realizacji procedury, a w szczególności obowiązki przedstawicieli służb socjalnych, Policji oraz służb medycznych i psychologa.

W dalszej części zostanie omówiony tryb ewentualnego zaskarżania decyzji o zabezpieczeniu dziecka oraz wskazane osoby do tego uprawnione. Zostaną wskazane obowiązki informacyjne leżące po stronie pracownika socjalnego i funkcjonariusza Policji związane z uprawnieniami rodziców i opiekunów dziecka.

Zostanie omówione także postępowanie w razie stwierdzenia przez sąd braku zasadności zabezpieczenia dziecka. Zwrócona zostanie także uwaga na sposoby dokumentowania podjętych działań, w tym realizowanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty” i dalsze skutki, w tym zawiadamianie organów ścigania i sądu opiekuńczego o powziętym w trakcie czynności podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka i podjętych działaniach.

Nowelizacja art. 12a stanowi istotny krok w kierunku lepszej ochrony dzieci przed przemocą domową. Jednak skuteczność tych zmian zależy od odpowiedniego wdrożenia, szkoleń oraz współpracy między instytucjami. Referat podkreśla konieczność ciągłego monitorowania i ewaluacji nowych regulacji oraz dostosowywania praktyk do zmieniających się potrzeb.

Słowa kluczowe: nowelizacja, przemoc, zagrożenie życia lub zdrowia, kwestionariusz szacowania ryzyka, pracownik socjalny, Policja, sąd

11. Współpraca organizacji pozarządowej i GOPS w przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenach wykluczonych komunikacyjnie – studium przypadku z gminy Miedźna

mgr Oksana Mytiai

Fundacja Międzynarodowe Centrum Pomocy Psychologicznej

Referat przedstawia model współpracy między organizacją pozarządową a instytucją publiczną na przykładzie Fundacji Międzynarodowe Centrum Pomocy Psychologicznej i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Miedźna. Jest to gmina wiejska, która boryka się z wykluczeniem komunikacyjnym i ograniczonym dostępem do specjalistycznej pomocy psychologicznej oraz interwencji kryzysowej.

W takich warunkach szczególnego znaczenia nabiera ścisła współpraca międzysektorowa, pozwalająca na realne wsparcie osób doświadczających przemocy domowej.

W wystąpieniu zostanie omówiona struktura współdziałania między fundacją a GOPS-em, w tym: udział psychologów fundacji w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wspólne działania interwencyjne w przypadkach przemocy domowej, prowadzenie psychoterapii rodzinnej, a także wsparcie dzieci z rodzin przemocowych poprzez zajęcia socjoterapeutyczne i konsultacje indywidualne.

Szczególna uwaga zostanie poświęcona praktycznemu funkcjonowaniu procedury Niebieskiej Karty – od pierwszego kontaktu z rodziną, przez pracę zespołu, aż po zakończenie procedury. Prezentacja uwzględni zarówno przykłady skutecznych interwencji, jak i najczęściej pojawiające się trudności: ograniczenia systemowe, brak natychmiastowych miejsc noclegowych dla ofiar, niestabilność motywacji do zmian w rodzinie czy brak narzędzi do długofalowego monitorowania sytuacji.

Referat opiera się na doświadczeniach z kilkuletniej praktyki zespołu, który działa w warunkach ograniczonych zasobów, ale dzięki zaangażowaniu wielu stron oraz budowaniu wzajemnego zaufania, jest w stanie skutecznie odpowiadać na potrzeby mieszkańców. Studium przypadku z gminy Miedźna pokazuje, że lokalna współpraca fundacji i instytucji pomocowych może stać się skutecznym narzędziem przeciwdziałania przemocy domowej, nawet w społecznościach pozbawionych dostępu do szerokiego wachlarza usług publicznych.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, współpraca międzysektorowa, organizacje pozarządowe, GOPS, Niebieska Karta, interwencja kryzysowa, pomoc psychologiczna, gmina wiejska, wykluczenie komunikacyjne, wsparcie instytucjonalne

12. Prawnokarne aspekty pomocy ofiarom przemocy domowej w wymiarze praktycznym

Piotr Spławiński
Sąd Rejonowy w Tczewie

Instrumenty prawne ochrony ofiary przemocy domowej. Pojęcie pokrzywdzonego, definicja osoby najbliższej. Systemowe ujęcie przestępstw popełnianych na szkodę ofiar przemocy domowej. Wola ofiary przemocy domowej a uruchomienie instrumentarium prawnego chroniącego jej prawa. Środki o oddziaływaniu

"natychmiastowym", realizowane tak w sferze procedury prawnokarnej, jak i cywilnoprawnej. Kary i środki karne stosowane wobec sprawców przestępstw na szkodę pokrzywdzonych - ofiar przemocy domowej, ujęcie praktyczne, także przez pryzmat stereotypów istniejących w tym zakresie w przestrzeni społecznej. Kontrola realizacji rozstrzygnięć sądowych, chroniących prawa ofiar przemocy domowej. Karnoprocesowe ujęcie instytucji przesłuchania świadka - ofiary przemocy domowej, w tym także w ramach tzw. bezpiecznego pokoju, rola reprezentanta małoletniej ofiary przemocy domowej. Podsumowanie.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, pokrzywdzony, prawne instrumenty, sąd

13. Rola dzielnicowego w procedurze "Niebieskie Karty" na przykładzie województwa pomorskiego

Tomasz Czaja

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Wśród podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i zwalczanie zjawiska przemocy domowej jedną z najważniejszych ról spełnia Policja. Jej ustawowe zadania dotyczą, między innymi, ochrony życia i zdrowia ludzkiego, zapobiegania zjawiskom kryminogennym i ich zwalczania, wykrywania i ścigania sprawców czynów zabronionych prawem. W pionie prewencji, który stanowi filar powszedniej działalności tejże formacji, usytuowane zostały stanowiska służbowe dzielnicowych, zwanych "gospodarzami rejonu" lub "policjantami pierwszego kontaktu".

Sympatia społeczeństwa skierowana do nich nie wynika wyłącznie z rodzaju realizowanych zadań, ale - przede wszystkim - z bardzo usługowego i prospołecznego charakteru służby. Są wielokrotnie pierwszymi przedstawicielami organów ścigania, do których zwracamy się z kłopotami natury prawnej, psychologicznej czy nawet ... zdrowotnej.

W ramach prowadzonego rozpoznania osobowego, terenowego oraz zjawiskowego właśnie ta specyficzna grupa policjantów zajmuje się codziennymi problemami lokalnych społeczności. Zadania dotyczące tematyki przemocy domowej w przepisach resortu spraw wewnętrznych zostały wprost wskazane w grupie czynności z zakresu profilaktyki społecznej, np. zapobiegania występowaniu przypadków przemocy domowej, inicjowania działań pomocowych dla ofiar czynów zabronionych.

Właśnie dzielnicowi czynnie uczestniczą w poszczególnych etapach realizacji procedury antyprzemocowej "Niebieskie Karty". Od samodzielnego podejmowania interwencji i zainicjowania działań wskutek uzyskanych informacji, poprzez

interwencje zlecone do realizacji przez dyżurnego, aż do międzyinstytucjonalnej współpracy podczas rozwiązywania spraw wynikających z zaistniałej sytuacji kryzysowej, są cały istotnym elementem systemu zapobiegania i zwalczania przemocy domowej w Polsce.

Prócz ukazania roli dzielnicowego na poszczególnych etapach procedury "Niebieskie Karty", autor, na podstawie danych statystycznych Pomorskiej Policji, z lat 2019-2024, przedstawia obszary działań funkcjonariuszy i aktualne tendencje dotyczące omawianego zagadnienia.

Pragnie zwrócić uwagę na istotę powiązań i wzajemnego oddziaływania pomiędzy Policją (dzielnicowym - jako jej najważniejszym przedstawicielem) oraz pozostałymi podmiotami współpracującymi w ramach lokalnych koalicji na rzecz rozwiązywania problemów związanych z przemocą domową, w oparciu o postanowienia Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przepisów wykonawczych, a także regulacji wewnątrzresortowych.

Słowa kluczowe: policja, dzielnicowy, prewencja, niebieska karta, przemoc domowa

II. PRAWO I PRAKTYKA

1. Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy domowej

dr Janusz Bryk

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Przestępstwo znęcania się w kontekście przemocy domowej. Normatywna analiza i ocena przestępstwa znęcania się - art. 207 k.k. w odniesieniu do aspektów przemocy w rodzinie.

Analiza pojęcia przemoc w rozumieniu prawa karnego materialnego oraz w rozumieniu kryminologii. Doktrynalne określenie znamienia "znęca się". Pojęcie „przemoc”, pomimo że należy do najstarszych pojęć prawa karnego, nie jest terminem dającym się dokładnie określić. W przepisach prawa karnego termin ten występuje dość często, jednakże brak jest ścisłego sprecyzowania, co stwarza znaczny margines dla praktyki. W literaturze podnosi się, że taka sytuacja podważa realność zasady nullum crimen sine lege. W obowiązującym kodeksie karnym w słowniczku wyrażeń ustawowych (art. 115) nie występuje definicja przemocy. Również we wcześniejszych polskich kodyfikacjach karnych brak było takiej definicji. Tym samym doktryna prawa karnego i orzecznictwo podjęło próby zdefiniowania tego pojęcia. Jednakże brak jest jednolitej treściowo definicji przemocy.

Słowa kluczowe: znęcanie się, przemoc, przemoc w rodzinie

2. Przemoc domowa w prawie karnym – zagadnienia teorii i praktyki

nadkom. Karolina Bączek-Pyszczyk

Wydział Dochodzeniowo-Śledczy Biuro Kryminalne Komendy Głównej
Policji

Przemoc domowa w prawie karnym – zagadnienia teorii i praktyki. Pomimo nowelizacji przepisów karnych i nowych narzędzi osoba doznająca przemocy nie zawsze potrafi odciąć się od swojego oprawcy, w dalszym ciągu utrzymuje relacje, pozwala na kontakt, powrót do miejsca zamieszkania. Takie zachowania utrudnia prowadzenie postępowania przygotowawczego ukierunkowanego na pomoc pokrzywdzonemu.

Słowa kluczowe: pomoc pokrzywdzonemu

3. Wybrane aspekty przemocy domowej w procesie szkolenia policyjnego

asp. Grzegorz Olszewski

Szkoła Policji w Katowicach

Przemoc domowa jest istotnym problemem społecznym. Przeciwdziałanie i diagnozowanie tego zjawiska stanowi jedno z podstawowych zadań policji. Dzięki zmianom w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej funkcjonariusze policji otrzymali nowe narzędzia służące kompleksowej ochronie osób dotkniętych przemocą. Skuteczne działania policjantów wymagają stałego poszerzania wiedzy i doskonalenia umiejętności w tym zakresie. Zadania te realizowane są w ramach doskonalenia lokalnego oraz w trakcie prowadzonych szkoleń i kursów przez ośrodki oraz szkoły policyjne. Złożoność zjawiska przemocy domowej wymaga interdyscyplinarnego procesu szkolenia. Szczególną rolę w kształceniu policjantów odgrywa szkolenie zawodowe podstawowe. Właśnie wtedy funkcjonariusze dowiadują się jak diagnozować to zjawisko, poznają występujące formy i rodzaje przemocy ponadto zdobywają wiedzę z zakresu prawa, psychologii i taktyki przeprowadzania interwencji. Policjanci uczą się jak umiejętnie wykorzystywać

swoje ustawowe uprawnienia. Niezmiernie ważne jest wskazanie funkcjonariuszom jak istotną rolę odgrywają w systemie ograniczania i przeciwdziałania przemocy domowej. Proces kształcenia policjantów rozpoczęty podczas szkolenia zawodowego podstawowego kontynuowany jest na kolejnych etapach ich drogi zawodowej. Dla właściwej realizacji powierzonych zadań konieczne jest systematyczne i ciągłe szkolenie, dlatego też tematyka ta poruszana jest w trakcie kursów i szkoleń specjalistycznych. Omawiane treści obejmują między innymi zadania wynikające z procedury Niebieskie Karty, tryb postępowania w przypadku wydawania nakazów i zakazów wynikających z ustawy o Policji oraz współpracę z podmiotami pozapolicyjnymi. Jak wskazują wyniki przeprowadzanych badań ewaluacyjnych, najczęściej słuchacze wskazują potrzebę dalszych szkoleń w zakresie stosowania procedur związanych z izolacją osób stosujących przemoc domową, co znajduje odzwierciedlenie w programach nauczania policyjnego. Policjanci w ramach prowadzonych szkoleń są przygotowywani również do realizacji zadań związanych z koordynacją działań i prowadzeniem doskonalenia zawodowego lokalnego z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Szkolnictwo policyjne na każdym etapie edukacji funkcjonariuszy kształtuje w nich umiejętność łączenia wiedzy teoretycznej z jej praktycznym zastosowaniem.

Słowa kluczowe: znęcanie się, przemoc, przemoc w rodzinie

4. Urazy okolic narządów płciowych u dziewcząt w wieku 1-2 lata – opis 2 przypadków

dr n. med. Piotr Paweł Engelhardt
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Tępe urazy krocza mogą wynikać z różnych mechanizmów, w zależności od rozwoju i aktywności dziecka. Im młodsze dziecko tym większe ryzyko, że uraz krocza związany był z napaścią seksualną. Problemem w przypadku małych dzieci jest uzyskanie od nich wiarygodnych informacji odnośnie okoliczności powstania obrażeń, im młodsze dziecko tym problem jest bardziej nasilony. W związku z powyższym tego typu urazy mogą stanowić wyzwanie odnośnie ustalenia rzeczywistego mechanizmu ich powstania.

Omówienie przypadków Przypadek 1 – dotyczył 16 miesięcznej dziewczynki przyjętej do Szpitala z obrażeniami okolicy krocza. W badaniu stwierdzono zasinienia i otarcia naskórka wokół przedsionka pochwy oraz pęknięcie błony śluzowej spoidła

tylnego. Do powstania obrażeń miało dojść kiedy dziecko przebywało z opiekunką i jej partnerem, w tym około 30 minut jedynie w obecności mężczyzny. Mężczyzna negował dotykanie dziecka, wg niego obrażenia miały powstać przypadkowo, wg opiekunki obrażenia miały powstać przypadkowo w następstwie upadku w łazience. Konfrontacja wyjaśnień opiekunki i jej partnera z obrażeniami dziecka pozwoliła na zanegowanie ich wiarygodności.

Przypadek 2 – dotyczył 22 miesięcznej dziewczynki przyjętej do szpitala z pojedynczym zasinieniem okolicy spoidła tylnego. Matka podejrzewała, że dziecko mogło doznać urazu krocza przypadkowo podczas prób wchodzenia/wychodzenia z ozdobnej donicy. Celem zweryfikowania wyjaśnień matki na wniosek biegłego przeprowadzono oględziny przedmiotowej donicy oraz dokonano obserwacji zachowania małej przy wchodzeniu i wychodzeniu z donicy co pozwoliło na uwiarygodnienie wyjaśnień matki małej.

Dyskusja. W pierwszym przypadku uwagę zwracała obecność kilku (co najmniej 4) obrażeń zlokalizowanych wokół wejścia do pochwy w postaci zasinień i rozdarcia błony śluzowej. Liczba obrażeń, ich ułożenie wokół wejścia do pochwy (nie w jednej linii), wykluczały możliwość powstania w następstwie upadku, w tym zwłaszcza w okolicznościach podawanych w wyjaśnieniach opiekunki. Charakter obrażeń również zdecydowanie przeczył wersji opiekunki i jej partnera. W drugim przypadku pomimo lokalizacji obrażenia, budzącej podejrzenia co do możliwości seksualnej napaści, dodatkowe, podane wyżej dane, pozwoliły na uwiarygodnienie wersji matki.

Słowa kluczowe: napaść seksualna, obrażenia okolicy krocza, dzieci

5. Przypadek dziecka maltretowanego jako narażenie na bezpośrednie niebezpieczeństwo wystąpienia ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci trwałej choroby psychicznej

dr n. med. Piotr Paweł Engelgardt, Monika Włodarczyk-Dudka
(współautor)

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Przewlekła przemoc, w każdej formie, w przypadku dzieci rodzi duże zagrożenie wystąpienia w dorosłym życiu całego spektrum zaburzeń psychicznych. Zaburzenia te mogą mieć znaczne nasilenie, a w cięższych przypadkach nawet uniemożliwiać normalne funkcjonowanie indywidualne i społeczne.

Przypadek dotyczy 8 letniej dziewczynki, wobec której w rodzinie biologicznej przez wiele lat miano stosować wszystkie formy przemocy (seksualną, fizyczną, psychiczną oraz zaniedbywanie). Zawiadomienie o przestępstwie zgłosili rodzice zastępczy, którzy zaobserwowali liczne nieprawidłowości w zachowaniu dziecka.

Po analizie bogatego materiału dowodowego, w tym obserwacji zachowań opiniowanej w rodzinie zastępczej oraz kompleksowemu badaniu lekarsko-psychologicznym u opiniowanej rozpoznano m.in. wszystkie formy maltretowanego dziecka wg ICD-10, a także wykazano negatywny wpływ przemocy na sferę psychiczną opiniowanego dziecka.

Uwzględniając całość dostępnego materiału przyjęto, że dziewczynka funkcjonując w swojej biologicznej rodzinie znajdowała się w sytuacji narażenia na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (trwałej choroby psychicznej) w rozumieniu o artykule 160 Kodeksu Karnego.

Słowa kluczowe: napaść seksualna, obrażenia okolicy krocza, dzieci

6. Przestępstwa i procedury stosowania przez Policję wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego.

insp. Mariusz Kaszowicz
Komenda Powiatowa Policji w Wołominie

Przestępstwa i procedury stosowania przez Policję wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i zakazu zbliżania się do niego.

Słowa kluczowe: policja, przemoc domowa, nakaz opuszczenia, zakaz zbliżania

7. Teoretyczno-praktyczne aspekty udziału biegłego sądowego w postępowaniach karnych stypizowanych w art. 207 kk.

dr Magdalena Rudnicka

Uniwersytet w Siedlcach, Centralne Laboratorium Kryminalistyczne
Policji

Przemoc domowa jest skutkiem społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych, a także wskazuje się na dominującą rolę mężczyzny w rodzinie. Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności osoby stosującej przemoc ale też bezradność osoby doznającej przemocy, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w cudze sprawy rodzinne. Opinie biegłych, szczególnie biegłych sądowych, są istotnym elementem w postępowaniach dotyczących przemocy domowej. Mogą być wykorzystywane jako dowód w sprawach karnych ale także w sprawach dotyczących opieki nad dziećmi. Opinia biegłego może być pomocna we wskazaniu czy rodzic, który stosował przemoc powinien mieć prawo do opieki nad dzieckiem. Biegły może pomóc w ustaleniu, czy miała miejsce przemoc, jakiego rodzaju i jak intensywna była. Może również ustalić, czy istnieje związek przyczynowy pomiędzy przemocą a stanem zdrowia ofiary. W przypadku dzieci biegły może ocenić wpływ przemocy na ich rozwój i samopoczucie, zaś kluczowym aspektem jest ustalenie czy sprawca powinien być uznany za winnego przemocy domowej.

Słowa kluczowe: przemoc, biegły sądowy, opinia sądowo - lekarska, oględziny ciała

8. Nieudana próba samobójstwa rozszerzonego czy próba szantażu męża - opis przypadku

Ilek. Marta Perkowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Katedra Patomorfologii i Medycyny
Sądowej, Zakład do spraw Opiniowania

Samobójstwo rozszerzone to zachowanie złożone z zabójstwa (lub zabójstw) oraz samobójstwa, które połączone są emocjonalnym związkiem przyczynowo-skutkowym. Sprawca chcąc zaoszczędzić przyszłych cierpień swoim najbliższym (najczęściej członkom własnej rodziny), doprowadza do ich śmierci. Szantaż natomiast jest próbą zmuszenia osoby (niekoniecznie członka własnej rodziny) do określonego działania (lub zaniechania go) pod groźbą zastosowania przemocy fizycznej i/lub psychicznej.

Problemem w przypadku obu wyżej wspomnianych jest występowanie dużej, często niejasnej komponenty emocjonalnej oraz, eskalującej w różny sposób i o różnym nasileniu, przemocy fizycznej. W związku z tym tego typu sytuacje mogą stanowić wyzwanie w rzeczywistym ich zdefiniowaniu i kwalifikacji.

Omówienie przypadku

Przypadek dotyczył 10-cio letniego chłopca, mieszkającego razem z matką, babcią i starszym przyrodnim bratem. Ojciec chłopca mieszkał osobno.

Dzień po otrzymaniu wniosku rozwodowego matka chłopca, kiedy spał, zadała mu głęboką ranę ciętą szyi nożem do obierania jabłek. Chłopiec wtedy obudził się, zerwał z łóżka i uciekł do babci oraz brata, który wezwał zespół ratownictwa medycznego i patrol policji. Matka w tym czasie uciekła do pobliskiego lasu i dokonała płytkich samookaleczeń na przedniej powierzchni obu przedramion. Na miejscu znaleziono 3 listy pożegnalne.

Chłopca przewieziono do Dziecięcego Szpitala Wojewódzkiego w Olsztynie i natychmiast operowano. W trakcie zabiegu, oprócz wspomnianej rany ciętej, uwidoczniło się również 2 płytkie nacięcia próbne. Okoliczność tą ustalono w oparciu o dodatkowy materiał zdjęciowy przekazany, niezależnie od prokuratury, przez współpracującego z tut. Zakładem chirurga. Materiał ten został dołączony do akt sprawy jako dowód wraz z opinią. Kobieta natomiast przewieziono na SOR Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego, a następnie do Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie.

W udostępnionych aktach sprawy znajdowała się obszerna korespondencja w formie SMSów między rodzicami chłopca, a także informacja o tym, że 10-cio latek odmówił zeznawania w „niebieskim pokoju” w trakcie rozprawy sądowej. Trwająca około roku obserwacja psychiatryczna matki nie wykazała występowania u niej zaburzeń psychicznych.

Chłopiec przesłuchiwany w niebieskim pokoju odmówił zeznań, natomiast w trakcie badania sądowo-lekarskiego dokładnie zrelacjonował przebieg zdarzenia i wykonał rysunek sytuacyjny. W trakcie badania, niezależnie od blizn po obrażeniach, stwierdzono u niego również m.in. objawy zespołu nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi.

Dyskusja i wnioski

Pierwotnie wydawało się, że mamy do czynienia z samobójstwem rozszerzonym matki i jej syna, za czym przemawiał zwłaszcza materiał zdjęciowy.

Po dokładnej analizie akt okazało się, że próba zabójstwa syna była aktem szantażu na mężu.

Dodatkowym aspektem w tej sprawie był fakt wykorzystania przez Sąd, niezależnie od wniosków samej opinii, wyjaśnień podawanych przez chłopca w trakcie badania sądowo-lekarsko-psychologicznego odnośnie przebiegu zdarzenia jako podstawy do ustaleń faktycznych w sprawie.

Słowa kluczowe: samobójstwo rozszerzone, nacięcia próbne, badanie sądowo-lekarskie

9. Zadania i uprawnienia Policji związane ze zwalczaniem przemocy domowej – aspekty praktyczne

dr Krzysztof Gorazdowski
Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp.

W niniejszym opracowaniu omówiono zadania i uprawnienia Policji związane ze zwalczaniem przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów praktycznych. Analizie poddane zostały m.in. procedury postępowania w przypadku zgłoszenia przemocy, środki prawne dostępne dla funkcjonariuszy (takie jak nakaz opuszczenia lokalu czy zakaz zbliżania się), a także współpraca z innymi podmiotami, takimi jak ośrodki pomocy społecznej czy organizacje pozarządowe. Ponadto, poruszono także tematykę wyzwań, z jakimi spotykają się policjanci w codziennej służbie oraz dobre praktyki mające na celu zwiększenie skuteczności działań prewencyjnych i ochrony ofiar.

Celem pracy jest przedstawienie rzeczywistego funkcjonowania mechanizmów przeciwdziałania przemocy domowej z perspektywy Policji, co może stanowić cenną wiedzę zarówno dla praktyków, jak i osób zainteresowanych tą problematyką.

Policja jako jeden z głównych podmiotów odpowiedzialnych – poza innymi wskazanymi w aktach prawnych podmiotami – zobowiązana jest do natychmiastowego reagowania po powzięciu informacji o wystąpieniu przemocy domowej. Co ważne, taka reakcja powinna być nie tylko bezzwłoczna, ale również kompleksowa, czyli wykorzystująca przysługujące policjantom uprawnienia, z uwzględnieniem zasady proporcjonalności, wszystkie adekwatne i konieczne dla przywrócenia poczucia bezpieczeństwa osobom pokrzywdzonym przemocą.

Słowa kluczowe: rodzina, przemoc domowa, procedura Niebieskie Karty, policyjny nakaz/zakaz

10. Przemoc domowa w erze cyfrowej – od przemocy fizycznej po przemoc cyfrową i kontrolę technologiczną

dr Rafał Guzowski

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Współczesne formy przemocy domowej coraz częściej wykraczają poza przestrzeń fizyczną i przenoszą się do sfery cyfrowej. W referacie zostanie przedstawiona analiza zjawiska przemocy domowej z uwzględnieniem wykorzystywania nowych technologii jako narzędzi kontroli, inwigilacji, zastraszania i izolacji ofiar. Omówione zostaną rzeczywiste przypadki przemocy cyfrowej – m.in. stosowanie aplikacji szpiegujących (tzw. stalkerware), przejmowanie kont w mediach społecznościowych, kontrolowanie lokalizacji, cyberprzemoc emocjonalna oraz wymuszanie dostępu do danych cyfrowych. Autor podejmie próbę zdefiniowania pojęcia przemocy technologicznej oraz przedstawi jej miejsce w aktualnym systemie prawnym i praktyce organów ścigania. W wystąpieniu zaprezentowane zostaną także wnioski dotyczące potrzeby zmian systemowych i edukacyjnych – zarówno w pracy służb, jak i instytucji pomocowych – w celu skutecznego przeciwdziałania cyfrowym formom przemocy domowej. Referat ma charakter praktyczny, opiera się na analizie spraw rzeczywistych i praktyce zawodowej autora.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, przemoc cyfrowa, kontrola technologiczna, cyberprzemoc, stalkerware

11. Obdukcja lekarska i jej znaczenie dowodowe w sprawach karnych dotyczących przemocy w rodzinie

dr Natalia Wąsik

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Przedmiotem wystąpienia jest przedstawienie obdukcji lekarskiej jako dokumentu medycznego wchodzącego w skład materiału dowodowego w sprawach dotyczących przemocy w rodzinie. W referacie skoncentrowano się na takich kwestiach, jak prawidłowość przeprowadzenia badania fizykalnego pokrzywdzonego, poprawność sporządzenia zaświadczenia i czytelność formułowania wniosków, a także wartość dowodowa ww. dokumentu.

Słowa kluczowe: obdukcja lekarska, dokument medyczny, wywiad kliniczny, prawa pacjenta i prawa pokrzywdzonego w sprawach karnych

12. Niewykorzystany potencjał postępowania karnego do skutecznej i długotrwałej ochrony pokrzywdzonego przestępstwem znęcania lub innego z użyciem przemocy przeciwko członkowi rodziny

sędzia Monika Olejnik

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze II Wydział Karny, Zielonogórski Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Zielonej Górze

Postępowanie karne w sprawie o przestępstwo znęcania się lub inne przeciwko członkom rodziny z użyciem przemocy jest trudnym czasem dla pokrzywdzonego i jego najbliższych. Nadal, pomimo istotnych i wartościowych zmian w prawie karnym, pokrzywdzony w trakcie postępowania może nie spotkać się z wystarczającą ochroną ze strony organów ścigania i sądu, a jego pozycja wydaje się często nieproporcjonalnie słabsza w stosunku do pozycji oskarżonego. Jednak prawo karne, zarówno na gruncie materialnym jak i w procedurze zawiera w sobie szereg propozycji i rozwiązań, które w sposób skuteczny przyczyniają się do ochrony pokrzywdzonego i zabezpieczają jego prawa, z których to pokrzywdzeni, czy to na skutek niewiedzy, czy nie dość jasnych pouczeń, jak również swojej trudnej sytuacji życiowej nie chcą lub nie potrafią skorzystać. Tymczasem pokrzywdzony reprezentowany i wspierany w postępowaniu karnym przez profesjonalnego pełnomocnika, który może zostać ustanowiony również z urzędu, i stając się stroną postępowania karnego, może wpływać na jego przebieg, jak również na to jak zostanie ukształtowane orzeczenie kończące tj. wyrok sądu karnego. Wyrok w sprawie o przestępstwo znęcania się lub inne z użyciem przemocy przeciwko członkowi rodziny może bowiem zawierać w sobie, obok wymierzonej kary, również inne i to o wiele istotniejsze dla pokrzywdzonego rozstrzygnięcia, takie jak chociażby: kilkuletni nakaz opuszczenia mieszkania/domu przez sprawcę, zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego i zakaz kontaktowania się z nim, obowiązek naprawienia szkody, czy też zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Bardzo często wymaga to jednak aktywności procesowej pokrzywdzonego, ponieważ rozstrzygnięcia te nie mają obligatoryjnego charakteru i nie zawsze pojawiają się w

wyrokach karnych. Z punktu widzenia praktyka, istotne będzie również przedstawienie pułapek postępowania karnego i sytuacji, w których na skutek słabości tzw. "czynnika ludzkiego" dotyczącego osoby pracujące w organach ścigania i sądach, pokrzywdzony jest pozostawiany sam sobie i pozbawiany skutecznego wsparcia i prowadzenia, które przysługuje mu z mocy prawa. Tymczasem postępowanie karne może być najszybszą ścieżką ochrony pokrzywdzonego, a jego rezultaty w sposób długotrwały i skuteczny mogą uchronić ofiarę przed ponownymi bolesnymi doświadczeniami i pozwolić jej odbudować swoje życie.

Słowa kluczowe: postępowanie karne, pokrzywdzony, skuteczna ochrona

13. Przemoc ekonomiczna jako forma przemocy domowej

kom. dr Bogdan Karwowski
Uniwersytet w Siedlcach

Przemoc ekonomiczna jest jedną z form przemocy psychicznej, polegającej na dążeniu przez sprawcę przejęcia kontroli nad dostępem do środków finansowych. Celem sprawcy jest podporządkowanie sobie drugiej osoby, uzależnienia jej od siebie oraz dominacji i przejęcie nad nią całkowitej władzy. Przemoc ekonomiczna może być stosowana zarówno przez mężczyznę jak i kobietę. Najczęściej występuje w relacjach rodzinnych, ale może mieć także miejsce w pracy oraz relacjach intymnych.

Ofiary wobec, których stosowana jest przemoc ekonomiczna doświadczają wszelkiego rodzaju ograniczeń w dostępie do środków finansowych. Ograniczenia te polegać mogą

na utrudnianiu pokrzywdzonemu podjęcia pracy zarobkowej, przejęciu kontroli nad wspólnym rachunkiem bankowym, wydzielaniu środków finansowych na zakupy i rozliczanie

ze zrealizowanych zakupów lub odmowa podjęcia pracy zarobkowej, zadłużania bez zgody ofiary oraz niealimentacja.

Skutki tego rodzaju zachowań mają ogromny wpływ na zdrowie psychiczne ofiary. Wywołują w niej obniżenie poczucia własnej wartości i uczucie wykluczenia społecznego

co jednocześnie utrudnia wyjście i zakończenie toksycznej relacji.

Wzrost świadomości wobec problemu przemocy ekonomicznej doprowadził do podjęcia skutecznej walki i przeciwdziałania tego rodzaju zjawiskom.

Regulacje prawne dotyczące zjawiska przemocy nie są domeną jedynie prawa karnego. Przepisy odnoszące się do tego zjawiska możemy również odnaleźć w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, który reguluje kwestie ponoszenia przez małżonków kosztów na zaspokojenie potrzeb utrzymania rodziny oraz obowiązków alimentacyjnych.

Problem ten zyskuje coraz większe zainteresowanie w debacie publicznej. Zachowania sprawców wobec swoich ofiar nie zawsze w oczywisty sposób pozwalają na przyjęcie określonej kwalifikacji prawnej. Punktem wyjścia jest ścigane z urzędu przestępstwo psychicznego znęcania się, którego znamiona określone zostały w art. 207§1 k.k. Przestępstwami towarzyszącymi mogą być zachowania polegające na uchylaniu się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 § 1 k.k. oraz celowego ukrywania, zbywania

lub obciążania składników majątku, służących do zaspokojenia roszczeń pokrzywdzonego - art. 300 § 2 k.k. Warto również przywołać przepis z art. 244 c k.k. przewidujący odpowiedzialność karną za nie realizowanie obowiązku naprawienia szkody

lub zadośćuczynienia za doznaną przez pokrzywdzonego krzywdę.

Problem zjawiska przemocy ekonomicznej jest problemem bardzo złożonym, niosącym za sobą ogromne konsekwencje zdrowotne, ekonomiczne i społeczne. W ostatnim czasie staje się on zauważalny ponieważ dotyczy osób niezależnie od pozycji społecznej, zawodowej czy posiadanego wykształcenia.

Słowa kluczowe: przemoc ekonomiczna, przemoc psychiczna, ofiara, przestępstwo

III. UJĘCIE PRAWNO-EMPIRYCZNE

1. Przemoc domowa w ujęciu historyczno-prawnym

dr Damian Wąsik

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Przedmiotem wystąpienia jest prezentacja zjawiska przemocy domowej z perspektywy historycznej - jego genezy, ewolucji sposobu postrzegania tego problemu, a także wysiłków na rzecz uregulowania prawnego statusu osób pokrzywdzonych - zarówno w prawie polskim, jak i systemach prawnych innych państw (np. ustawodawstwa brytyjskiego). W referacie przedstawione zostaną źródła prawne i idee stanowiące - z perspektywy historycznej - swoisty punkt wyjścia dla współcześnie obowiązujących regulacji prawnych.

Słowa kluczowe: geneza historyczna przemocy domowej, władza rodzicielska, instytucja małżeństwa, ochrona prawna pokrzywdzonych przemocą w rodzinie

2. Rola Policji w zwalczaniu przemocy domowej w ujęciu historycznym

kom. Dorota Niewiarowska
Akademia Policji w Szczytnie

Przemoc domowa jest zjawiskiem występującym we wszystkich regionach świata niezależnie od uwarunkowań kulturowych i społecznych, a jej niszczyielski charakter m.in. pod względem fizycznym, emocjonalnym, finansowym i społecznym realnie wpływa na ofiary, ich rodziny i otoczenie. Przez długi okres historii problem ten był w społeczeństwie marginalizowany i w Polsce dopiero w latach dziewięćdziesiątych XX wieku w wyniku działań organów państwowych i organizacji społecznych, po przeprowadzeniu wielu kampanii społecznych zaczęto go zauważać, a z biegiem czasu walka ze zjawiskiem przemocy w rodzinie stała się jednym z priorytetów w polityce społecznej państwa. Początkowo odpowiedzialna za to była głównie Policja, która spotykała się z ofiarami i sprawcami w czasie podejmowanych każdego dnia interwencji, jak i prowadzonych postępowań karnych. Z czasem jednak Policja stała się tylko jednym z elementów większej układanki, jednak wciąż bardzo ważnym elementem. Policjanci z biegiem lat byli wyposażani w kolejne instrumenty pozwalające na skuteczne działanie. Jednym z pierwszych narzędzi była procedura „Niebieskiej karty”, która wprowadziła usprawnienia w rozpoznaniu zjawiska, motywowała ofiary do podjęcia działań mających na celu przerwanie przemocy i ochronę ich samych jak i ich dzieci a jednocześnie ujednoliciła dokumentację z tego typu zdarzeń, co pozwoliło na lepsze określenie skali i charakterystyki przemocy oraz stworzenie warunków do współpracy różnych służb. Z biegiem czasu wprowadzono też tzw. kwestionariusze szacowania ryzyka, których celem było wspieranie funkcjonariuszy w podejmowaniu decyzji na miejscu zdarzenia co do dalszego toku postępowania. Wprowadzano też kolejne podstawy zatrzymań osób w toku procedury karnej lub niezależnie od niej, a także zmiany w zakresie stosowania środków zapobiegawczych w toku procedury karnej. Najnowszym rozwiązaniem jest wprowadzenie możliwości wydawania na etapie interwencji policyjnych nakazu natychmiastowego opuszczenia przez osobę podejrzaną o stosowanie przemocy domowej wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia niezależnie od prowadzonego postępowania karnego, bez względu na to, kto jest właścicielem tego mieszkania, na okres 14 dni, a także zakazu zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą na określonej odległość, zakazu kontaktowania się z nią i zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i przebywania na tym terenie. Wszystko to tworzy system pozwalający funkcjonariuszom na szybkie i skuteczne odizolowanie ofiary i sprawcy, co pozwala na natychmiastowe zapewnienie bezpieczeństwa ofierze przemocy domowej, jak i daje jej czas na podjęcie decyzji, które mogłyby pozytywnie wpłynąć na jej sytuację życiową.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, Policja, Niebieska karta, nakaz opuszczenia lokalu

3. Katolicka Nauka Społeczna wobec zjawiska przemocy domowej

ks. dr Michał Glaza
Wydział Teologiczny UMK w Toruniu

Katolicka Nauka Społeczna (KNS) zamiennie określana jako „społeczne nauczanie Kościoła” to zespół twierdzeń i zasad, w świetle których można i należy poszukiwać rozwiązań praktycznych zagadnień współżycia społecznego. Kościół wyraźnie potępia przemoc, w tym przemoc domową, jako poważny grzech, podkreślając, że każda forma przemocy narusza godność i bezpieczeństwo człowieka, co jest sprzeczne z podstawowymi zasadami chrześcijańskimi. Rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa domaga się ochrony i jednocześnie ma szczególne znaczenie w prewencji i przeciwdziałaniu przemocy. Zadaniem Kościoła jest demaskowanie i moralna ocena grzechu niesprawiedliwości i przemocy, które dotyczą szczególnie ubogich, najmłodszych i słabych. Ponadto Kościół stara się ukazać w swoim nauczaniu pozytywny model relacji. Taki, w którym nie ma miejsca na przemoc. W wystąpieniu autor dokonuje syntezy nauczania Kościoła w odniesieniu do przemocy domowej, podejmuje się interpretacji często cytowanego w kontekście przemocy domowej fragmentu Kol 3, 18-21 oraz odnosi się do wybranych zarzutów o bierność Kościoła wobec zjawiska przemocy domowej, które niekiedy formułowane są w przestrzeni publicznej.

Słowa kluczowe: katolicka nauka społeczna, przemoc domowa, kościół, KNS, antyprzemocowe działanie, grzech

4. Postawy ofiar wobec sprawców przemocy domowej

dr hab. Zygmunt Kukuła
Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej

Przemoc w rodzinie nazywana także przemocą domową, stanowi obiekt zainteresowania różnych dyscyplin naukowych. Wśród nich znajdują się nauki prawne z wiodącą rolą prawa karnego, jak również i nauk pomocniczych tego prawa takich jak kryminologia, wiktymologia, psychologia i inne. Temat przemocy domowej stanowi wciąż przedmiot badań naukowych, obejmujących to zjawisko od strony ogólnej, jak i szczególnych zagadnień diagnozujących wybrane sfery z nią związane.

Jednym z takich obszarów jest ofiara tej przemocy. Podjęte rozważania skoncentrowane zostały na poznaniu postaw ofiar przemocy, jakie udało się zaobserwować i poznać nie tylko w literaturze naukowej, ale też za sprawą obserwacji bezpośredniej tego zjawiska na wybranym obszarze kraju. Wybrano do tego celu obszar miasta Bielska - Białej położonego w województwie śląskim, a materiał empiryczny służący do przedstawienia tego obrazu powstał z analizy kilkudziesięciu akt spraw karnych (40 takich spraw), prowadzonych o przestępstwa znęcania się nad rodziną, wybranych i dostępnych z ostatnich trzech lat, tj. 2022-2024. Ustalenia dokonane w ten sposób pozwoliły ujawnić prezentowane przez ofiary reakcje, na wyrządzoną im krzywdę, w czym zawiera się również ich nastawienie wobec sprawcy oraz motywy takiego ich postępowania. Trzeba podkreślić, że proces analityczny zawsze zależał będzie od tego, w jakim stopniu ofiary zdecydowały się na ujawnienia ich wewnętrznych przeżyć, dokumentowanych w różny sposób także oficjalnymi protokołami z czynności procesowych, zaś tam gdzie wystąpiła taka możliwość pogłębienie tego wątku rozmową z nimi. Opracowanie przybrało w głównej mierze charakter wiktymologiczny, choć to nie jedyny kierunek poszukiwania wiedzy z tego zakresu. Do opracowania włączone zostały też inne źródła w postaci aktów normatywnych, dorobku literatury i zapatrywań orzecznictwa, w których natrafiono na związane z przyjętym tematem wiadomości. Pozwoli to na uzupełnienia materiału badawczego i płynących z niego wniosków, wzbogacając niewątpliwie proces poznawczy tej problematyki, sugerując kierunki poszerzenia go w przyszłości.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, ofiara, przestępstwo, wiktymologia, badania

5. Wdrażanie Dyrektywy o prawach ofiar - wnioski z badań realizowanych w ramach sieci Victim Support Europe

dr Joanna Narodowska

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Stowarzyszenie DROGA

W wystąpieniu zostaną zaprezentowane główne założenia oraz efekty prac badawczych uzyskanych w ramach projektu pt.: „Benefits of full implementation of the Victims’ Rights Directive” (BENEVICT) realizowanego przez sieć Victim Support Europe, który finansowany jest z programu Justice Programme (JUST). Zamierzeniem projektu BeneVict jest zwiększenie praw ofiar przestępstw w UE, w tym wspieranie państw członkowskich UE w podejmowaniu działań na rzecz ofiar przemocy, opracowywaniu ich własnych strategii krajowych oraz dostarczaniu

narzędzi metodologicznych dla przyszłych wspólnych inicjatyw. Podstawowym celem projektu jest dokonanie przez wszystkie państwa członkowskie UE rewizji Dyrektywy 2012/29/UE o prawach ofiar.

Słowa kluczowe: prawa ofiar, dyrektywa, program BeneVlct

6. Między strukturą a relacją - etyczny wymiar przeciwdziałania przemocy domowej

dr Marcin Maliszewski

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

W artykule podjęto rozważania na temat połączenia dwóch podejść do zjawiska przemocy domowej: strukturalnego, obecnego w Konwencji stambulskiej oraz relacyjnego, interpersonalnego podejścia etyki troski. Konwencja stambulska ma charakter systemowy – nakłada na państwa obowiązki w zakresie legislacji, edukacji, prewencji i wsparcia ofiar, dążąc do zmiany społecznych wzorców i promowania równości. Etyka troski operuje natomiast na poziomie mikrospołecznym, akcentując bezpośrednie relacje, empatię i odpowiedzialność za drugiego człowieka. W artykule wskazano, że możliwe jest połączenie obu perspektyw, co może stanowić pełniejszą odpowiedź na zjawisko przemocy domowej. Przedstawiono przykłady z praktyki przeciwdziałania przemocy oraz dwa sposoby uzasadniania norm Konwencji: poprzez etykę obowiązku (Immanuel Kant) oraz etykę troski (Nel Noddings). Konwencja stambulska zawiera przepisy, które mogą być interpretowane zarówno w duchu obowiązku moralnego, jak i odpowiedzialności relacyjnej, co pozwala widzieć w niej dokument zdolny do łączenia stanowczości prawa z wrażliwością etyczną – a tym samym budowania bardziej pełnego i skutecznego modelu ochrony przed przemocą domową.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, prawa człowieka, Konwencja stambulska, relacje społeczne, koncepcje etyczne w przeciwdziałaniu przemocy

7. Zadania Policji w przeciwdziałaniu przemocy domowej

dr Aleksandra Nowak
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Jednym z najtrudniejszych i niestety częstych typów interwencji, w których uczestniczą funkcjonariusze Policji jest interwencja domowa związana z przemocą. Prawidłowe wykonanie zadań służbowych w zakresie tego typu zdarzenia obejmuje: zabezpieczenie osób dotkniętych przemocą, w tym często udzielanie pierwszej pomocy lub wezwanie pogotowia ratunkowego oraz podjęcie działań prawnych przeciwko sprawcom polegające najczęściej na zatrzymaniu sprawcy przemocy i wydaniu nakazu opuszczenia mieszkania. Policja ma zatem kluczową rolę w zatrzymaniu przemocy.

Słowa kluczowe: Policja, zatrzymanie przemocy, zatrzymanie sprawców, nakaz opuszczenia mieszkania

8. Eksmisja sprawcy przemocy domowej na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.) - wybrane zagadnienia

sędzia dr Dorota Charkiewicz
Menedżerska Akademia Nauk Stosowanych w Warszawie, Sąd
Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie

Występowanie przemocy domowej stanowi poważne wyzwanie dla państwa prawa, w którym ochrona życia, zdrowia i godności jednostki powinna mieć charakter nadrzędny. W polskim systemie prawnym przełomowym rozwiązaniem stało się wprowadzenie w 2020 r. procedury natychmiastowego opuszczenia przez sprawcę przemocy wspólnie zajmowanego mieszkania, z wykorzystaniem nakazu lub zakazu wydawanego przez Policję lub Żandarmerię Wojskową. Rozwiązanie to znalazło swoje miejsce w art. 11a z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.), a jego znaczenie i skuteczność zostały dodatkowo wzmocnione zmianami ustawowymi z 2023 roku.

Przepis art.11a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, stanowi jeden z najważniejszych instrumentów prawnych służących zapewnieniu natychmiastowej ochrony osobom doświadczającym przemocy w środowisku domowym. Przepis ten pozwala na zobowiązanie przez sąd osoby stosującej przemoc do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie jej zbliżania się do tego miejsca, nawet wówczas, gdy sprawca ma tytuł prawny do lokalu. Rozwiązanie to ma na celu przerwanie spirali przemocy przy jednoczesnym zachowaniu poczucia bezpieczeństwa osoby pokrzywdzonej.

W referacie zostanie przeprowadzona szczegółowa analiza warunków formalnych i materialnych koniecznych do zastosowania tego środka ochronnego, z uwzględnieniem orzecznictwa sądów powszechnych oraz aktualnych interpretacji prawnych. Omówione zostaną również procedury postępowania nieprocesowego, jak również skutki prawne orzeczenia – w szczególności w zakresie obowiązku pokrywania opłat związanych z użytkowaniem mieszkania przez osobę pozostającą w lokalu. Szczególna uwaga zostanie poświęcona praktycznym aspektom wykonania postanowienia sądu, w tym uregulowanej w art. 11a ust. 6–8 ustawy -procedurze odbioru rzeczy osobistych i zwierząt domowych przez osobę stosującą przemoc, która może się odbyć wyłącznie w obecności funkcjonariuszy Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

Wystąpienie ma na celu także ocenę realności skuteczności stosowania art. 11a w praktyce w polskim systemie prawnym.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, sprawca, eksmisja, mieszkanie

9. Przemoc ekonomiczna w rodzinie w świetle badań empirycznych

adw. dr Karolina Kamińska-Surówka

Kancelaria Adwokacka Adwokat dr Karolina Kamińska-Surówka

Przemoc ekonomiczna jest jedną z form przemocy występującej w rodzinie. Często współwystępuje z innymi formami przemocy, bywa niezdefiniowana, nierozpoznana i błędnie zaliczana jako forma przemocy psychicznej. W pierwszej części wystąpienia przedstawiona zostanie definicja przemocy ekonomicznej i charakterystyka zjawiska.

Zasadnicza część referatu zostanie poświęcona przemocy ekonomicznej w rodzinie, jako jednej z płaszczyzn relacji międzyludzkich. Omówione zostanie występowanie tego zjawiska wobec osób dorosłych, w tym w związkach małżeńskich i

konkubenckich, wobec osób starszych oraz wobec dzieci. Zostaną zaprezentowane wyniki badań empirycznych przeprowadzonych z wykorzystaniem metody badań ankietowych dotyczących przemocy ekonomicznej w związku małżeńskim i partnerskim.

W trzeciej części wystąpienia podjęty zostanie temat zapobiegania i zwalczania przemocy ekonomicznej w rodzinie. Wystąpienie zakończy propozycja zmian obowiązujących unormowań prawnych w zakresie zapobiegania zjawisku przemocy ekonomicznej i rozszerzenia ochrony ofiar.

Słowa kluczowe: przemoc ekonomiczna, rodzina, ofiara, sprawca

10. Doświadczenia kobiet w kontekście przemocy domowej – wyzwania i strategie reintegracji społecznej w świetle wyników badań własnych

dr Monika Gołembowska

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Zjawisko przemocy domowej stanowi istotny problem społeczny, który od wielu lat wzbudza uzasadniony niepokój i dotyka znaczną liczbę osób na całym świecie. Doświadczenie zachowań przemocowych niesie za sobą długofalowe konsekwencje, w istotny sposób wpływając na poczucie własnej wartości osób pokrzywdzonych, w szczególności kobiet. Prowadzenie badań w tym zakresie odgrywa kluczową rolę w pogłębianiu wiedzy o mechanizmach tego zjawiska oraz w tworzeniu skutecznych strategii wsparcia.

Celem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie, opisanie oraz analiza problematyki samooceny kobiet w kontekście doświadczania przemocy domowej. Uwzględniono zarówno ujęcie teoretyczne, jak i szczegółową analizę wyników badań własnych, ukierunkowanych na zrozumienie wpływu przemocy na kształtowanie poczucia własnej wartości kobiet. Badanie objęło różnorodne aspekty wiktymizacji oraz ich oddziaływanie na samoocenę i decyzje podejmowane przez kobiety w kontekście próby przerwania cyklu przemocy. Zasadniczym celem praktycznym opracowania było również sformułowanie rekomendacji dotyczących działań o charakterze profilaktycznym i interwencyjnym.

Badanie miało charakter empiryczny i ilościowy, oparte na paradygmacie pozytywistycznym. Zastosowano celowy dobór próby, obejmującej 58 kobiet doświadczających przemocy domowej. Jako narzędzia badawcze wykorzystano skalę samooceny SES M. Rosenberga oraz kwestionariusz ankiety. Problemy

badawcze dotyczyły doświadczeń kobiet związanych z przemocą, poziomu ich samooceny oraz związku między tymi zmiennymi.

Badane kobiety doświadczały przemocy domowej głównie ze strony mężów i partnerów, przy czym najczęściej przybierała ona formy werbalne i fizyczne. Niektóre osoby tkwiły w krzywdzących relacjach przez długie lata, a inne zdecydowały się na małżeństwo, mimo wcześniejszych sygnałów przemocy, często usprawiedliwiając zachowania osób stosujących zachowania krzywdzące lub wierząc w incydentalny charakter agresji. Respondentki identyfikowały kluczowe determinanty zachowań przemocowych sprawców w takich czynnikach jak: uzależnienie od alkoholu, poczucie bezkarności oraz uprzednie doświadczenia zachowań krzywdzących w okresie dzieciństwa. Kobiety podejmowały różnorodne aktywności, by zakończyć przemoc. Były to jednak działania chwilowe i raczej skupione na unikaniu zagrożenia niż na trwałym rozwiązaniu sytuacji. Często wynikały z nagłego impulsu i potrzeby natychmiastowej ochrony, a nie z przekonania o możliwości realnej zmiany czy otrzymania wsparcia z zewnątrz. Większości badanych udało się finalnie przerwać cykl przemocy.

Analiza związku między osobami stosującymi przemoc a samooceną respondentek wykazała, że mężowie i partnerzy najczęściej przyczyniali się do obniżenia samooceny, zwłaszcza u kobiet z bardzo niskim i niskim ich poziomem. Przemoc ze strony matki była istotnie statystycznie związana ze skrajnie niską i bardzo wysoką samooceną badanych, co sugerowało specyficzne mechanizmy w tych relacjach.

Kluczowe wyniki badań wykazały, że doświadczanie przemocy domowej miało istotny, destrukcyjny wpływ na samoocenę kobiet. Zgodnie z wynikami skali SES Rosenberga, najliczniejszą grupę stanowiły kobiety z niską i bardzo niską samooceną. Większość respondentek subiektywnie oceniła, że przemoc znacząco obniżyła ich poczucie własnej wartości, co zostało potwierdzone silną i istotną statystycznie korelacją między doświadczaniem przemocy a wynikami w skali SES. Subiektywna samoocena była również silnie skorelowana z wynikami SES.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, samoocena, wiktyimizacja

11. Przemoc domowa jako tło zabójstw popełnianych przez kobiety w świetle badań empirycznych

dr Milena Zajkowska

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu

Problem przemocy domowej jako czynnika poprzedzającego i warunkującego zabójstwa popełniane przez kobiety stanowi wciąż niedostatecznie zbadane, a jednocześnie niezwykle istotne zagadnienie w kontekście zarówno kryminologicznym, jak i prawnym. Prezentowane wystąpienie opiera się na wynikach badań empirycznych prowadzonych w ramach rozprawy doktorskiej.

Analiza obejmuje trzy źródła danych: akta spraw sądowych kobiet skazanych za zabójstwo, wywiady pogłębione z funkcjonariuszami Służby Więziennej oraz rozmowy z osadzonymi kobietami. Przeprowadzone badania pozwoliły na identyfikację wzorców przemocy domowej w historii życiowej sprawczyń oraz ukazanie ich indywidualnych narracji, często osadzonych w kontekście doświadczania przemocy fizycznej, psychicznej, seksualnej czy ekonomicznej.

W wystąpieniu zostaną zaprezentowane wybrane przypadki, w których przemoc domowa stanowiła istotne tło zdarzeń prowadzących do zabójstwa – zarówno w ujęciu obiektywnym (opis zdarzenia i przebiegu relacji ofiara–sprawczyni), jak i subiektywnym (doświadczenie i interpretacja przemocy przez kobiety).

Zestawienie perspektyw: instytucjonalnej (Służba Więzienna), sądowej (akta) oraz osobistej (sprawczynie) pozwoliło na zbudowanie wielowymiarowego obrazu zjawiska oraz krytyczne spojrzenie na obowiązujące mechanizmy reagowania na przemoc domową.

Wnioski płynące z badania mogą mieć znaczenie dla praktyki wymiaru sprawiedliwości, szczególnie w zakresie oceny motywacji sprawczyń, ich uprzedniego doświadczenia przemocy oraz możliwości stosowania łagodniejszych kwalifikacji prawnych (np. zabójstwa w afekcie, działania w obronie koniecznej w warunkach przekroczenia jej granic).

Zasygnalizowana zostanie także potrzeba pogłębionej analizy relacji pomiędzy przemocą domową a przestępczością kobiet oraz konieczność dalszych interdyscyplinarnych badań w tym zakresie.

Słowa kluczowe: przemoc domowa, zabójstwo, przestępczość kobiet